मार्गदर्शक सुचना

जा.क्र.सीपीएस/कृ.निविष्ठा/डी.बी.टी./मा.सू/२०१७-१८/ १८८ /गुनि-५/२०१७
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -४११ ००१
दिनांक - १९ २० जून २०१७

प्रति,

१. **विभागीय कृषि सहसंचालक----------------------------(सर्व)**

२. **जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी ------------------------(सर्व)**

३. कृषि विकास अधिकारी जिल्हा परिषद ------------------- (सर्व)

विषय - सन २०१७-१८ मध्ये विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत अनुदानावर वाटप करावयाच्या कृषि निविष्ठांसंदर्भात थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) योजना राबविणेबाबत..

संदर्भ - १) शासन निर्णय क्र. डिसिटी २३१६/प्र.क्र.१३३/का १४१७ दिनांक ०५/१२/२०१६ .
२) शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७-अे दिनांक १९/४/२०१७.

शासनाद्वारे राबविण्यात येणा-या केंद्र व राज्य पुरस्कृत विविध कल्याणकारी योजनांतर्गत, लाभार्थींना देण्यात येणारे अनुदान, वस्तुस्वरुपात न देता सदर अनुदान लाभार्थ्यांना थेट लाभ हस्तांतरण (Direct Benefit Transfer) पध्दतीने लाभार्थ्यांच्या बॅन्क खात्यात रोख स्वरुपात देण्याचा धोरणात्मक निर्णय, राज्य शासनाने नियोजन विभागाचा शासन निर्णय दिनांक ५/१२/२०१६ अन्वये घेतला आहे.

तसेच कृषि विभागाचा शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७-अे, दिनांक १९/०४/२०१७ नुसार कृषि विभागाद्वारे राबविण्यात येणा-या विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत किटकनाशके, सूक्ष्म मुलद्रव्ये, जैविक खते, इत्यादी कृषि निविष्ठांचे वाटप करताना अवलंबवयाची कार्यपध्दती विहित करण्यात आली आहे.

संदर्भीय शासन निर्णय दि. १९/०४/२०१७ नुसार जैविक/रासायनिक कीडनाशके, या कृषि निविष्ठांसंदर्भात थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) योजना राबविणेबाबत खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचना देण्यात येत आहेत.

१. लाभार्थी निवडीचे निकष :

जैविक /रासायनिक किटकनाशके या कृषि निविष्ठांचा अनुदानावर पुरवठा ज्या योजनेंतर्गत करावयाचा असेल त्या योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांप्रमाणे लाभार्थी निवडीचे निकष लागू राहतील.

२. अर्जदाराची ओळख

अर्जदाराची ओळख पटविण्याकरीता तसेच तो खरोखर शेतकरी आहे तसेच त्याने दिलेला बँक खाते क्र. बरोबर आहे हे निश्चित करण्याकरीता लाभार्थी शेतक-याने खालीलप्रमाणे कागदपत्रांची स्वयंमसाक्षांकीत प्रत देणे आवश्यक राहील.

अ) शेतक-यांच्या स्वतःच्या नावे असलेल्या शेतीच्या क्षेत्राचे ७/१२ व ८अ चे दाखले.

आ) लाभार्थी अनुसूचीत जाती /जमाती या प्रवर्गातील असल्यास त्याबाबत प्राधीकृत अधिका-यांनी दिलेल्या वैध जात प्रमाणपत्राची प्रत

इ) आधार ओळखपत्राची प्रत

ई) अर्जदार शेतक-याने त्याचे बँकेचे खाते आधार क्रमांकाशी जोडून घेणे आवश्यक आहे आणि त्याकरीता त्याने बँकेला दिलेल्या पत्राची व बँकेकडून मिळालेल्या पोहोच पावतीची प्रत

३. कृषि निविष्ठांचा दर्जा गुणवत्ता व तांत्रीक निकष -

अ) लाभधारकाने जैविक व रासायनिक किटकनाशके, इ. कृषि निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्यांकडून करताना विक्रेत्याने देयक/बिलावर सदर निविष्ठेचे जेनेरीक/तांत्रिक नाव नमुद करणे बंधनकारक राहील. देयकाची अदायगी करताना संबंधीतांनी याबाबत खात्री करावी. सदर निविष्ठांच्या तांत्रिक नावाची माहिती cibrc.nic.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

ब) कृषि निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्याकडून करताना संबंधित विक्रेत्याने बिलाच्या मागे खाली नमुद केल्याप्रमाणे प्रमाणपत्र द्यावे.
''बिलात नमुद केलेल्या जैविक/रासायनिक किटकनाशकाचे स्त्रोताचा समावेश माझ्या विक्री प्रमाणपत्रात आहे.''

स्वाक्षरी व शिक्का

क) कीटकनाशक अधिनियम, १९६८ व नियम, १९७१ च्या परिशिष्ठात समाविष्ठ असलेल्या व नोंदणीकृत झालेल्या जैविक कीटकनाशकांबाबत नोंदणी प्रमाणपत्रानुसार (केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाने/ *भारतीय मानक संस्थेने विहीत केल्यानुसार)*, तसेच फेरोमोन ट्रॅप्स बाबत केंद्र शासनाने/ केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाने ठरवून दिलेले व इतर उत्पादनांबाबत कृषि विद्यापीठांचे मार्गदर्शनानुसार गुणवत्तेचे निकष पाळणे बंधनकारक आहे व त्यानुसार याबाबतची पडताळणी योजना राबविणा-या संबंधीत क्षेत्रीय अधिका-यांनी करणे आवश्यक आहे. याबाबत जिल्हास्तरावर कृषि विद्यापीठ शास्त्रज्ञांशी चर्चेनंतर, जी जैविक/रासायनिक किटकनाशके अंतीम होतील, त्याचा पुरवठा जिल्हयात होताच गुणवत्ता नियंत्रण अधिका-यांनी त्याची नमुना तपासणी तत्परतेने करावी.

जैविक औषधांचा वापर योग्य पध्दतीने होण्याचे दृष्टीने केंद्रीय कीटकनाशक मंडळ व नोंदणी समिती यांनी नोंदणी पत्रांसोबत प्रमाणित केल्यानुसार, लिफलेट्समधील लेबलक्लेम व शिफारसींआधारे पिकावरील कीड / रोगनिहाय व जैविक औषधनिहाय वापर कृषि विद्यापीठाने शिफारस केल्यानुसारच करणे अपेक्षीत आहे.

ड) एखाद्या अपवादात्मक परिस्थितीत स्थानिक परिस्थितीनुरुप कीड/रोगाच्या अनुषंगाने, निविष्ठा उपलब्धतेच्या अनुषंगाने जिल्हा मासीक चर्चासत्रात कृषि विद्यापीठांनी दिलेल्या सल्ल्यानुसार तशा लेखी शिफारसी घेऊन जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी /कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सदर शिफारशींचा अवलंब करता येईल. मात्र त्याबाबतचे अभिलेख जतन करणे बंधनकारक आहे. कोणत्याही परिस्थितीत शिफारस केलेल्या मात्रेनुसार, शिफारस केलेल्या पिकांसाठी व शिफारस केलेल्या किड /रोगांसाठीच जैविक औषधांचा वापर होईल याची दक्षता घ्यावी.

इ) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्हा स्तरावर त्या त्या जिल्ह्यात पिक रचना व पिक परिस्थितीनुरुप वापरण्यात येणा-या किटकनाशकांची यादी कृषि विद्यापीठांचे सल्यांनुसार तयार करावी. सदर यादीमध्ये पुढील बाबी नमुद करण्यात याव्यात.

- पिकाचे नाव
- किड रोगाचे नाव
- वापरावयाचे किटकनाशक
- किटकनाशक वापरण्याचे प्रमाण

उपरोक्त माहितीव्यतीरीक्त आवश्यकतेनुरुप इतर माहिती नमुद करण्यात यावी. सदर यादी सर्व क्षेत्रीय कर्मचा-यांपर्यत जिल्हा स्तरावरून पुरविण्यात यावी.

ई) कीटकनाशक अधिनियमांतर्गत नोंदणीकृत नसलेल्या उत्पादनांबाबत

१) फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्सः सद्यस्थितीत फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स हे कीटकनाशक अधिनियम, १९६८ व नियम, १९७१ च्या परिशिष्ठात समाविष्ट नसल्याने त्यांचा उत्पादन परवान्यात समावेश नाही. फेरोमोन ट्रॅप्सबाबत केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाने ठरविलेले निकष बंधनकारक करण्यात आले आहेत. ट्रॅपसाठी वापरण्यात येणारे साहीत्य खुल्या वातावरणात व पीक कालावधीत सुस्थितीत राहील असे दर्जेदार असणे बंधनकारक आहे. ल्युअर्सबाबत परिणामकारक कालावधी किमान ४ ते ६ आठवडे असणे आवश्यक आहे.

२) परोपजीवी/परभक्षी मित्रकीडे :ट्रायकोग्रामा कार्डचा किमान इमर्जन्स ८० ते ९० टक्के व क्रायसोपर्ला बाबत किमान इमर्जन्स ६० ते ७० टक्के राहील.

ल्युअर्स व परोपजीवी/परभक्षी मित्रकीडे यांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्याकडून करताना संबंधित विक्रेत्याने बिलाच्या मागे खाली नमुद केल्याप्रमाणे प्रमाणपत्र दयावे.

ल्युअर्स -

'' बिलात नमुद केलेल्या ल्युअर्सचा परिणामकारक कालावधी किमान ४ ते ६ आठवडे असुन ल्युअर्सचे स्त्रोताचा समावेश माझ्या विक्री प्रमाणपत्रात आहे.''

स्वाक्षरी व शिक्का

परोपजीवी/परभक्षी मित्रकीडे -

" बिलात नमुद केलेल्या ट्रायकोग्रामा कार्डचा किमान इमर्जन्स ८० ते ९० टक्के व क्रायसोपर्ला बाबत किमान इमर्जन्स ६० ते ७० टक्के असुन बिलात नमुद परोपजीवी/परभक्षी मित्रकीडे यांच्या स्त्रोताचा समावेश माझ्या विक्री प्रमाणपत्रात आहे."

स्वाक्षरी व शिक्का

४. योजनेंतर्गत अनुदानावर पुरवठा करावयाच्या कृषि निविष्ठांचे मानक मुल्य (Cost Norms) विविध योजनांतर्गत पुरवठा करावयाच्या कृषि निविष्ठांच्या अनुदान रकमेची परिगणना करणेसाठी जैविक /रासायनिक किटकनाशके या उत्पादनावर छापण्यात आलेल्या कमाल विक्री किंमती (M.R.P.) व प्रत्यक्ष विक्री किंमती यापैकी जी कमी असेल ती ग्राह्य धरण्यात यावी.

५. थेट लाभ हस्तांतरण पध्दतीने (DBT) लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख रकमेचे हस्तांतरण :

अ) लाभार्थी ज्या डिलर /विक्रेत्यांकडून कृषि निविष्ठा घेणार आहे, तो वैध डिलर परवानाधारक /विक्री परवानाधारक व दुकाने व आस्थापना अधिनियमाखालील वैध परवानाधारक असावा.

आ) थेट लाभ हस्तांतरण करण्याकरीता, शासनाने विहीत केलेल्या गुणवत्ता, दर्जा व तांत्रीक निकषापेक्षा विनिदैशनापेक्षा कमी नसलेल्या गुणवत्तेच्या, दर्जाच्या व तांत्रीक निकषांच्या, योजनेंतर्गत मंजुर वरील कृषि निविष्ठा, म्हणजेच जैविक /रासायनिक किटकनाशके उत्पादक कंपनीच्या कोणत्याही अधिकृत विक्रेत्याकडून विकत घेण्याची मुभा लाभार्थ्याला राहील.

इ) केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार शासनाने निश्चित केलेल्या व अनुज्ञेय होणा-या अनुदान रकमेपेक्षा अतिरीक्त अनुदान लाभार्थ्याला देय होणार नाही.

ई) लाभार्थी शेतक-यांनी कृषि निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्याकडून कॅशलेस पध्दतीने करावी. त्याकरीता, त्याने त्याच्या आधार क्रमांकाशी निगडीत स्वतःच्या बँक खात्यातून, विक्रेत्याला किंमतीचे प्रदान करावे. म्हणजेच NEFT, RTGS, IMPS इत्यादी Electronic Fund Transfer किंवा धनाकर्ष (Demand Draft) / धनादेशाद्वारे (चेक) किंमतीचे प्रदान होणे आवश्यक आहे व त्याचा पुरावा अनुदानाच्या मागणीचा दावा करताना सोबत देणे आवश्यक राहील.

उ) लाभार्थी शेतक-यांनी वरीलप्रमाणे कृषि निविष्ठांची खरेदी केल्यानंतर देयकाची प्रत विक्रेत्याकडून दोन प्रतीत घ्यावी व त्यापैकी एका देयकाची स्वयंसाक्षांकीत प्रत, कृषि विभागाच्या संबंधीत अधिका-याकडे /कार्यालयाकडे (योजनेंतर्गतच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार लागू असेल त्याप्रमाणे कृषि अधिकारी -पंचायत समिती / तालुका कृषि अधिकारी / कृषि पर्यवेक्षक) किंवा प्राधीकृत जनसुविधा केंद्र (Common Service Centre) ची सुविधा उपलब्ध असल्यास त्यांच्याकडे सादर करावी. यावेळी, त्याची ओळख संगणकावर Bio Metric पध्दतीने नोंदविण्यात येईल. वरील " ई " मध्ये नमुद केलेल्या पुराव्याव्यतीरीक्त देयकासह अन्य कोणतेही कागदपत्र सादर करण्याची सुचना लाभार्थ्यांना दिली गेली असल्यास ,त्याची प्रतही सादर करणे आवश्यक राहील.

ऊ) शासन सुचनेनुसार, काही देयकांची विक्रीकर विभागाकडून सत्यता पडताळणी /तपासणी करुन घेण्यात येईल. जेणेकरुन खोटया देयकाच्या आधारे अनुदानाची रक्कम मिळविण्यावर नियंत्रण राखणे शक्य होईल.

ए) वरीलप्रमाणे कार्यवाही झाल्यानंतर अनुदानाची संपूर्ण रक्कम शेतक-याच्या खात्यावर थेट लाभ हस्तांतरण पध्दतीद्वारे (DBT) पंधरा दिवसाच्या आत जमा करणे संबंधीतांवर सेवा हमी कायद्यान्वये बंधनकारक राहील.

ऐ) लाभार्थी स्वतः विक्रेत्याकडुन निविष्ठांची खरेदी करणार असल्याने निविष्ठांच्या गुणवत्तेसंदर्भात शासनाची कोणतीही आर्थिक जबाबदारी असणार नाही.

औ) वर्ष २०१७-१८ पासुन कृषि निविष्ठांची वरीलप्रमाणे खरेदी करणे आर्थिक दुर्बल शेतक-यांना सोयिस्कर व्हावे याकरीता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्हयाच्या पत आराखडयामध्ये योग्य उदिष्ट व आर्थिक तरतुदीचा समावेश करावा.

विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत अनुदानावर वाटप करावयाच्या कृषि निविष्ठांसंदर्भात (जैविक/ रासायनिक किटकनाशके) थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) योजना राबविणेबाबत, काही अडचणी असल्यास त्यासाठी योजनेच्या मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करणा-या संबंधित कार्यासनांशी संपर्क साधावा.

सोबत संदर्भिय शासन निर्णय दि. १९/४/२०१७ ची प्रत सहपत्रीत केली आहे.

सोबत : वरीलप्रमाणे

(अशोक लोखंडे)
कृषि संचालक (नि. व गु. नि.)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -०१

प्रत :- १. **मा. प्रधान सचिव, (कृषि),** कृषि, पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्सव्यवसाय विभाग मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२ - यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

२. **मा. व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान**, महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, साखर संकुल, शिवाजीनगर, पुणे-५ यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

३. **कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)/कृषि संचालक (फलोत्पादन)** यांना माहितीस्तव व आवश्यक कार्यवाहीस्तव समादराने.

४. **विभाग प्रमुख**, कृषि किटकशास्त्र विभाग वनस्पती विकृतीशास्त्र विभाग, यांना माहितीस्तव व आवश्यक कार्यवाहीस्तव.

१) महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी, जि. अहमदनगर.

२) वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.

३) डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला .

४) डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली, जि. रत्नागिरी.

५. **कृषि सहसंचालक (नियोजन व अंदाजपत्रक),** कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -५ यांना माहितीस्तव.

६. **मुख्य गुणवत्ता नियंत्रण अधिकारी**, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र पुणे-१ यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी.

७. **कृषि उपसंचालक (प्रयोगशाळा),** कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे-१, यांना माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी रवाना.

८. **कृषि उपसंचालक**, (पीक संरक्षण/गळीतधान्य/कडधान्य/तृणधान्य/नगदी पीके/राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान/ फलोत्पादन) यांना माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी रवाना.

(अशोक लोखंडे)
कृषि संचालक (नि. व गु. नि.)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -१

INWARD
Commissioner Agri...
No. 2219 11/5/17
By:

कृषी विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध केंद्र व राज्य योजनांतर्गत अनुदानावर वाटप करावयाच्या कृषी निविष्ठांसंदर्भात थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) योजना राबविणे.

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७ - अे
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक:-१९ एप्रिल, २०१७

वाचा:-१. शासन निर्णय, नियोजन विभाग, क्र.डीसीटी २३१६/प्र.क्र.१३३/का-१४१७, दिनांक: - ५/१२/२०१६.

२. शासन निर्णय, कृषी व पदुम विभाग, क्र.सुकृऔ-२०१६/प्र.क्र.३०१/११- अे, दिनांक :- २१ जानेवारी, २०१७.

प्रस्तावना:-

शासनाद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या केंद्र व राज्य पुरस्कृत विविध कल्याणकारी योजनांतर्गत, लाभार्थींना देण्यात येणारे अनुदान, वस्तू स्वरुपात न देता सदर अनुदान लाभार्थ्यांना थेट लाभ हस्तांतरण (Direct Benefit Transfer) पध्दतीने लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख स्वरूपात देण्याचा धोरणात्मक निर्णय, राज्य शासनाने नियोजन विभागाच्या दिनांक ०५/१२/२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये घेतलेला आहे.

नियोजन विभागाच्या सदर शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने, कृषी विभागाद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या केंद्र व राज्य पुरस्कृत विविध योजनांतर्गत, अनुदानावर वाटप करावयाच्या कृषी औजारांसंदर्भात अनुदानांचा लाभ थेट लाभ हस्तांतरण योजनेच्या (DBT) माध्यमातून लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख स्वरूपात देण्याचा निर्णय, संदर्भात नमूद दिनांक २१ जानेवारी, २०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, कृषी विभागाने घेतलेला आहे. त्याच धर्तीवर, केंद्र व राज्य पुरस्कृत विविध योजनांतर्गत, अनुदानावर वाटप करावयाच्या बियाणे, किटकनाशके, सूक्ष्म मूलद्रव्ये,जैविक खते, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने या निविष्ठांच्या संदर्भात, थेट लाभ हस्तांतरण योजना राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. सदर प्रकरणी शासनाने आता खालीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे:-

शासन निर्णय:-

कृषी विभागाद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या विविध केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत बियाणे, किटकनाशके, सूक्ष्म मूलद्रव्ये, जैविक खते, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने या कृषी निविष्ठांचे वाटप अनुदानावर करण्यात येते. सदर निविष्ठांपैकी, बियाणे, सूक्ष्म मूलद्रव्ये व जैविक खते या तीन निविष्ठांचे उत्पादन व पुरवठा महाबीज, शासकीय संस्था, कृषी विद्यापीठे, कृषी विज्ञान केंद्रं, इत्यादींकडून केले जाणार असल्याने त्याबाबतीत थेट लाभ हस्तांतरण योजनेच्या (DBT)

माध्यमातून अनुदान देण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही. परंतू, किटकनाशके, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने या निविष्ठांचा पुरवठा हा वस्तुस्वरूपात करण्याऐवजी सदर कृषी निविष्ठांच्या मूल्याइतकी रोख रक्कम/ अनुदान लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख स्वरूपात जमा करण्यात यावी/यावे. त्यासाठी खालील प्रमाणे कार्यपध्दती विहीत करण्यात येत आहे.

१. अधिसूचना:-

कृषी विभागामार्फतच्या कृषी निविष्ठांबाबतच्या वरील थेट लाभ हस्तांतरण योजनेसंदर्भात " **दी आधार (टार्गेटेड डिलिवरी ऑफ फायनान्सिअल ॲण्ड अदर सबसिडी,बेनिफीट्स ॲण्ड सर्व्हिसेस) ॲक्ट २०१६** " च्या कलम ७ आणि " **दी आधार (एनरोलमेंट ॲड अपडेट) रेग्युलेशन्स २०१६**" च्या नियम १२ प्रमाणे स्वतंत्रपणे अधिसूचना निर्गमित करण्यात येईल.

२. लाभार्थी निवडीचे निकष:-

किटकनाशके, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने या कृषी निविष्ठांचा अनुदानावर पुरवठा ज्या योजनेतंर्गत करावयाचा असेल, त्या योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे लाभार्थी निवडीचे निकष लागू राहतील.

३. अर्जदाराची ओळख:-

अर्जदाराची ओळख पटविण्याकरिता, तसेच तो खरोखर शेतकरी आहे, तसेच त्याने दिलेला बँक खाते क्रमांक बरोबर आहे, हे निश्चित करण्याकरिता लाभार्थी शेतकऱ्याने खालील प्रमाणे कागदपत्रांची स्वयंसाक्षांकित प्रत देणे आवश्यक राहील.

अ) शेतकऱ्यांच्या स्वत:चे नावे असलेल्या शेतीच्या क्षेत्राचे ७/१२ व ८- अ चे दाखले.

आ) लाभार्थी अनुसूचित जाती/जमाती या प्रवर्गातील असल्यास त्याबाबत प्राधिकृत अधिकाऱ्यांनी दिलेल्या वैध जात प्रमाणपत्राची प्रत.

इ) आधार ओळखपत्राची प्रत.

ई) अर्जदार शेतकऱ्याने त्याचे बँकेचे खाते आधार क्रमाकांशी जोडून घेणे आवश्यक राहील आणि त्याकरिता त्याने बँकेला दिलेल्या पत्राची व बँकेकडून मिळालेल्या पोहोच पावतीची प्रत.

४. केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत अनुदानावर पुरवठा करावयाच्या बियाणे, किटकनाशके, सूक्ष्ममूलद्रव्ये, जैविक खते, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने या कृषी निविष्ठांचा दर्जा, गुणवत्ता व तांत्रिक निकष (विनिर्देशन) ठरविणे :-

केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत अनुदानावर कृषी निविष्ठांचा पुरवठा करण्याऐवजी,थेट लाभ हस्तांतरण योजनेच्या (DBT) माध्यमातून रोख रक्कम लाभार्थ्यांच्या खात्यात जमा करावयाची असल्याने, निविष्ठांची खरेदी लाभार्थ्यांनी स्वत: खुल्या बाजारातून करावयाची आहे. त्यानुषंगाने, आयुक्त (कृषी) यांनी कृषी निविष्ठांचा दर्जा, गुणवत्तेची मानके व तांत्रिक निकष ठरवून द्यावयाचे आहेत. **उदाहरणार्थ** - किटकनाशकाच्या बाबतीत वापरण्यात येणारे किटकनाशक केंद्रिय

किटकनाशक मंडळ (सेंट्रल इन्सेक्टीसाईड बोर्ड - सीआयबी) यांच्याकडे नोंदणीकृत असणे आवश्यक आहे.

म्हणून, अशा कृषी निविष्ठांचा दर्जा व गुणवत्ता, तसेच, तांत्रिक निकष (विनिर्देशन) हे केंद्र / राज्य शासनाच्या संबंधित कायद्यान्वये, तसेच, योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांन्वये विहित केलेल्या दर्जाचे, गुणवत्तेचे व विनिर्देशनानुसार असल्याची व जैनेरिक स्वरूपाची असल्याची खात्री, आयुक्त (कृषी) यांनी करून, त्याप्रमाणे जाहीर करण्यात यावे, जेणेकरून, त्याबाबतची माहिती संबंधित लाभार्थी, कृषी निविष्ठांचे उत्पादक व विक्रेते यांना सहजरित्या उपलब्ध होईल.

५. <u>योजनेंतर्गत अनुदानावर पुरवठा करावयाच्या कृषी निविष्ठांचे मानक मूल्य (Cost Norms)</u> **ठरविणे.**

विविध योजनांतर्गत पुरवठा करावयाच्या कृषी निविष्ठांकरिता महत्तम अनुदानाची टक्केवारी विहीत करण्यात आलेली आहे. त्यानुषंगाने अनुदान रकमेची परिगणना करण्यासाठी किटकनाशके, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने यांच्या उत्पादनावर छापण्यात आलेल्या कमाल विक्री किंमती (MRP) व प्रत्यक्ष विक्री किंमती यापैकी जी कमी असेल ती ग्राह्य धरण्यात यावी.

६. थेट <u>लाभ हस्तांतरण पध्दतीने (DBT) लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख रकमेचे हस्तांतरण</u>

अ) लाभार्थी ज्या डिलर / विक्रेत्यांकडून कृषी निविष्ठा घेणार आहे, तो वैध डिलर परवाना धारक/ विक्री परवानाधारक व दुकाने व आस्थापना अधिनियमाखालील वैध परवानाधारक असावा.

आ) थेट लाभ हस्तांतरण करण्याकरिता, शासनाने विहीत केलेल्या गुणवत्ता, दर्जा व तांत्रिक निकषापेक्षा (विनिर्देशनापेक्षा), कमी नसलेल्या गुणवत्तेच्या , दर्जाच्या व तांत्रिक निकषांच्या, योजनेतर्गत मंजूर वरील कृषी निविष्ठा, म्हणजे, किटकनाशके, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने उत्पादक कपंनीच्या कोणत्याही अधिकृत विक्रेत्याकडून विकत घेण्याची मुभा लाभार्थ्यांला राहील.

इ) केंद्र व राज्य पुरस्कृत योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनूसार शासनाने निश्चित केलेल्या व अनुज्ञेय होणा-या अनुदान रकमेपेक्षा अतिरिक्त अनुदान लाभार्थ्यांला देय होणार नाही.

ई) लाभार्थी शेतकऱ्यांनी कृषी निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्याकडून कॅशलेस पध्दतीने करावी. त्याकरिता, त्याने त्याच्या आधारक्रमांकाशी निगडीत स्वतःच्या बँक खात्यातून, विक्रेत्याला किंमतीचे प्रदान करावे. म्हणजेच NEFT, RTGS, IMPS इत्यादी Electronic Fund Transfer किंवा धनाकर्ष (डिमांड ड्राफ्ट) /धनादेशाव्दारे (चेक) किंमतीचे प्रदान होणे आवश्यक आहे व त्याचा पुरावा अनुदानाच्या मागणीचा दावा करताना सोबत देणे आवश्यक राहील.

उ) लाभार्थी शेतकऱ्यांनी वरीलप्रमाणे कृषी निविष्ठांची, म्हणजे क़िटकनाशके, सूक्ष्म सिंचनाची व सिंचनाची साधने, खरेदी केल्यानंतर देयकाची प्रत विक्रेत्याकडून दोन प्रतीत घ्यावी व त्यापैकी एका

देयकाची स्वयंसाक्षांकीत प्रत, कृषी विभागाच्या संबंधित अधिका-याकडे/कार्यालयाकडे (योजनेतंर्गतच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार लागू असेल त्याप्रमाणे कृषी अधिकारी - पंचायत समिती/ तालुका कृषी आधिकारी /कृषी पर्यवेक्षक) किंवा प्राधिकृत जनसुविधा केंद्र (Common Services Centre) ची सुविधा उपलब्ध असल्यास, त्याच्यांकडे सादर करावी. यावेळी, त्याची ओळख संगणकावर Bio Metric पध्दतीने नोंदविण्यात येईल. वरील **"ई"** मध्ये नमुद केलेल्या पुराव्या व्यतिरिक्त देयकासह अन्य कोणतेही कागदपत्र सादर करण्याची सूचना लाभार्थ्यांना दिली गेली असल्यास, त्याची प्रतही सादर करणे आवश्यक राहील.

ऊ) शासनाने सूचना दिल्यास काही देयकांची विक्रीकर विभागाकडून सत्यता पडताळणी/ तपासणी करुन घेण्यात येईल. जेणे करुन, खोटया देयकाच्या आधारे अनुदानाची रक्कम मिळविण्यावर नियंत्रण राखणे शक्य होईल .

ए) वरील प्रमाणे कार्यवाही झाल्यानंतर अनुदानाची संपूर्ण रक्कम शेतकऱ्याच्या खात्यावर थेट लाभ हस्तांतरण पध्दतीद्वारे (DBT) पंधरा दिवसाच्या आत जमा करणे संबंधितांवर सेवा हमी कायदयान्वये बंधनकारक राहील. **तत्संबधीची अधिसूचना शासनस्तरावरुन स्वतंत्रपणे काढण्यात येईल.**

ऐ) लाभार्थी स्वत: विक्रेत्याकडून निविष्ठांची खरेदी करणार असल्याने निविष्ठांच्या गुणवत्तेसंदर्भात शासनाची कोणतीही आर्थिक ज़बाबदारी असणार नाही.

ओ) वर्ष २०१७ -१८ पासून कृषी निविष्ठांची वरीलप्रमाणे खरेदी करणे आर्थिक दृष्टिने दुर्बल शेतकऱ्यांना सोयिस्कर व्हावे याकरीता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्हयाच्या पत आराखडयामध्ये योग्य ते उद्दीष्ट व आर्थिक तरतूदीचा समावेश करावा.

औ) आर्थिक वर्ष २०१७-१८ पासून म्हणजेच दिनांक ०१.०४.२०१७ पासून वरीलप्रमाणे योजनेची पूर्णत: अंमलबजावणी करणे आवश्यक राहील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१७०४१९११२७२३५३०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

Prakash R. Kadam

Digitally signed by Prakash R. Kadam
DN: c=IN, o=Government of Maharashtra, ou=Agriculture And Adf Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=944e446a6b36b86a52f12def26aa74e1d37e67433a0ce27e6a2caf774b9795c6, cn=Prakash R. Kadam
Date: 2017.04.19 11:31:33 +05'30'

(प्रकाश रा. कदम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) मा.मंत्री (कृषी) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

२) मा.राज्यमंत्री (कृषी) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

३) अप्पर मुख्य सचिव (नियोजन),नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

४) प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

५) आयुक्त (कृषी) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

६) कुलगुरु, कृषी विद्यापीठे (सर्व)

७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)

८) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, गोरेगांव मुंबई -२५

९) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज)मर्यादित, अकोला.

१०) व्यवस्थापकीय संचालक , महाराष्ट्र राज्य ,बीज प्रमाणिकरण यंत्रणा, अकोला.

११) कृषी संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

१२) कृषी संचालक, (सर्व) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

१३) विभागीय कृषी सहसंचालक (सर्व)

१४) जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी (सर्व)

१५) कृषी विकास अधिकारी (सर्व जिल्हा परिषद)

१६) महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, मुंबई

१७) महालेखापाल -२ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, नागपूर.

१८) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)

१९) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई (व्यय/अर्थोपाय)

२०) उपसचिव (२ अे), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२१) उपसचिव (सर्व), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२२) कक्ष अधिकारी/अवर सचिव /उपसचिव (सर्व) (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई .